

виховання; політична освіта і навчання; виховання працьовитості; виховання індивідуальних нахилів і покликань; духовне життя вихованців; психологія процесу оволодіння знаннями; психологічні особливості дітей різного віку; вибір професії; методика викладання основ наук та ін.

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Отже, проаналізувавши окремі твори В. О. Сухомлинського можна стверджувати, що виховання через посередництво книжки в практичній роботі педагога було цілеспрямованим педагогічним процесом, який здійснювався за допомогою певних організаційних форм. Виховна спрямованість літератури для дітей дозволяє повніше і глибше оцінити теоретичне і практичне значення книжки у вихованні дітей дошкільного віку в навчально-виховному процесі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинський В. О. Вчити вчитися / В. О. Сухомлинський // Початкова школа. – 1969. – № 2. – С. 15–17.
2. Сухомлинський В. О. Могутній вихователь: з виступу В.О. Сухомлинського на Республіканській нараді з питань літератури для дітей // Радянська освіта. – 1969. – № 34. – С.9–10.
3. Сухомлинський В. Моя педагогическая вера / В. Сухомлинський // Юность. – 1968. – № 9. – С. 74–75.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори. – В 5 т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3. – С. 7–279.
5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори. – В 5 т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 2. – С. 419 – 654.

REFERENCES

1. Suhomlinsky, V. O. 1969. *Vchiti vchitsiz*. [To Teach to study]. Kyiv. Pochatkova shkola.
2. Suhomlinsky, V. O. 1969. *Mogutniy vihovatel* [The Mighty educator: from the performance of V. O. Suhomlinsky on the Republican conference on questions literature for children]. Kyiv. Radyanska osvita.
3. Suhomlinsky, V. 1968. *Moy pedagogicheskay vera*. [My pedagogical faith]. Kyiv.
4. Suhomlinsky, V. O. 1977. *Sertze viddau ditzm*. [Give Heart to the children]. Kyiv. Radyanska osvita.
5. Suhomlinsky, V. O. 1977. *Sto pored vchitelevi*. [One hundred advices to the teacher]. Kyiv. Radyanska shkola.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОЗЕРНА Наталія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми історії дошкільної педагогіки, виховна спрямованість літератури для дітей дошкільного віку.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OZERNA Nataliya Mykolaivna – Candidate of Pedagogic Sciences, Senior Lecture of Department of Pedagogy of Preschool and Primary Education.

Circle of scientific interests: problems of history of preschool pedagogy, educational direction of literature for children of preschool age.

*Дата надходження рукопису 22. 08. 2018 р.
Рецензент – д.п.н., професор О. С. Радул*

УДК 378.091.33-027.22:796]:613

ПАНЧЕНКО Галина Іванівна – викладач кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: gp28@meta.ua

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ОГЛЯДУ НА ІДЕЇ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Соціально-економічні зміни, процеси реформування освітньої галузі України визначають нові пріоритетні напрямки професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. Особливого значення набуває спрямованість професійної підготовки на роботу зі здоров'язбереження учнівської молоді.

У зв'язку з цим значно підвищується роль

фізичної культури і як потужного фактора, що безпосередньо вирішує питання здоров'язбереження, та як одного з найважливіших компонентів гармонійного розвитку особистості. У Концепції модернізації освіти на період до 2011 року підкреслюється, що з метою створення сприятливих умов для досягнення нової, сучасної якості загальної освіти необхідна оптимізація навчального, психологічного та фізичного навантаження учнів. У ній

передбачається створення в освітніх установах умов для збереження і зміцнення здоров'я учнів за рахунок підвищення питомої ваги і якості занять фізичною культурою.

Найбільш ефективне вирішення цієї проблеми в найближчій і віддаленій перспективі залежить від професійної підготовки в галузі фізичної культури майбутніх випускників факультетів фізичного виховання, від їх особистої причетності до розв'язання завдань здоров'язбереження школярів. Саме вчитель, як головна дійова особа реалізації якісних змін в системі освіти є реальною особою, здатною в процесі навчання дітей зберегти їхнє здоров'я. У зв'язку з цим перед вчителем фізичної культури постає завдання організації педагогічного процесу відповідно до вимог здоров'язбереження дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтенсифікація навчального процесу є одним з найбільших чинників ризику, що істотно впливає на стан фізичного та психічного здоров'я учнів. Зростаючи обсяги навчального матеріалу, скорочення часу на його вивчення, напружений характер навчання призводить до того, що близько 80% школярів знаходяться у стані невиправданого стресу та порушення з боку опорно-рухової та зорової систем.

Досліджуючи процес інтенсифікації навчання у початковій школі, В. О. Сухомлинський помічав всі його негативні наслідки, але при цьому теж зазначав, що навчання все більше трансформується у вид специфічної праці. Тому одним із самих пріоритетних завдань вважав поступове прищеплення дітям навички напруженої творчої розумової праці [4].

Фахівці з дидактики підраховали, що інформаційне перенавантаження навчальним матеріалом перевищує можливості дитини більше ніж у 20 разів. Але при цьому лише 10% інноваційних розробок учителів спрямовані на методично виправдані технології, а 90% – на екстенсивний шлях розвитку, тобто, на розширення і поглиблення змісту освіти [2].

Сучасній школі притаманне надмірне захоплення технологіями розвитку когнітивної сфери учнів, що призвело до збільшення образно-емоційного світу дитини, викликало виснаження нервово-психічних процесів. У цьому зв'язку Е. С. Вільчковський, М. І. Курок зазначають, що учні під час перевірки знань отримують такі нервово-психічні перенавантаження, які нагадують хвилювання космонавтів перед стартом. Як наслідок виникає «шкільний шок», що виявляється у вигляді неврастенії та симптомів ранньої стенокардії. Але, на його думку, основна небезпека криється у неприродній системі

дошкільного та шкільного навчання та виховання: «Те, що вже з дитячого садочка дітей навчають читання, рахування, роботі з комп'ютером спричиняє «інтоксикацію» свідомості дитини. Реальний образно-відчуттєвий світ дитини змінюється на штучно створений світ букв, цифр, символів. Це призводить до роздвоєння в людини інтелектуального та відчуттєвого, до розпаду уявлення» [1].

Виступаючи проти бездумної інтенсифікації навчальних навантажень, В. О. Сухомлинський закликав: «... не грайте здоров'ям дітей ...без продуманого і планомірного інтелектуального виховання у школі прийдемося розплачуватися здоров'ям дітей» [5]. Навчання за В. О. Сухомлинським не повинно зводитися до безперервного нагромадження знань, до тренування пам'яті, до зубріння, яке отупляє, одурманює і нічого не дає, чим шкодить здоров'ю і розумовому розвитку дитини. Кожному треба давати те, що потрібно йому самому, навчати тому і стільки, що і скільки відповідає його природним здібностям.

Наведені положення мають безпосереднє відношення до реалізації принципу індивідуально-особистісного підходу при організації шкільного навчання у поєднанні з процесом становлення гуманістичної парадигми шкільної освіти, що на думку В. О. Сухомлинського «...вимагає особливої культури педагогічної праці, глибокого вдосконалення педагогічного процесу...» [3].

Мета статті полягає у висвітленні результатів експерименту з формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі педагогічної практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формуючий педагогічний експеримент проводився на базі факультету фізичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка та інституту фізичної культури Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького у 2009-2010 навчальному році.

Для проведення формуючого етапу експерименту у зазначених навчальних закладах IV рівня акредитації були створені експериментальна і контрольна групи загальною кількістю 174 особи. У кожній групі було по 87 осіб. Дослідно-експериментальна робота включала три етапи: перший етап: вивчення спецкурсу, спрямованого на оволодіння сучасними теоретичними знаннями з основ здоров'язбереження; другий етап: проведення спецсеминару, спрямованого на оволодіння практичними уміннями та навичками організації і проведення роботи з

попередження дидактогенних порушень та захворювань за конкретним здоров'язберігаючими методиками оздоровчого тренування; третій етап: практична робота студентів з попередження дидактогенних захворювань за відповідно відпрацьованими на першому-другому етапах методиками, вимагаючи дослідження отриманого оздоровчого ефекту, оформленої як результат студентської наукової роботи, проведеної в умовах педагогічної практики на четвертому курсі.

Оскільки практика відбувається в умовах, наближених до самостійної професійної діяльності, що активізує та спонукає процес застосування набутих теоретичних знань, а також сприяє формуванню практичних навичок у використанні їх у різних педагогічних умовах, що продукує розвиток креативного мислення, синтезує вдумливий підхід до професійної діяльності. Сама по собі педагогічна практика та власна діяльність студента є джерелом практичних знань, породженим особистим досвідом роботи. Тому однією з цілей педагогічної практики студентів експериментальної групи (ЕГ), було становлення та зміцнення практичних умінь та навичок здоров'язберігаючої діяльності за напрямом попередження дидактогенних порушень та захворювань.

Акцентуючи увагу на традиціях та сучасних вимогах до змісту і спрямованості педагогічної практики на факультеті фізичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка зазначимо наступне:

- педагогічна практика розглядається як своєрідний полігон для випробовування своїх здібностей та педагогічного хисту;
- педагогічна практика має ґрунтуватися на глибокому осмисленні та засвоєнні провідних положень сучасної педагогічної науки;
- провідним ланцюгом педагогічної практики має бути формування і розвиток всіх основних компонентів професійної готовності майбутніх учителів фізичного виховання до здоров'язберігаючої діяльності.

Виходячи із зазначеного та враховуючи стратегічні завдання нашого дослідження перед проходженням педагогічної практики студентами ЕГ були поставлені наступні завдання:

1. Навчитися виокремлювати теоретичні, методичні знання, організаційні уміння та синтезувати їх для оптимального проведення різноманітних форм здоров'язберігаючої спрямованості на пряму попередження дидактогенних порушень та захворювань.
2. Оволодіти системою практичних умінь та навичок з організації та проведення

комплексного оздоровчо-прикладного тренінгу як обов'язкового елемента культури навчальної праці у початковій школі.

Завдання педагогічної практики з розділу здоров'язбереження у початковій школі за напрямом попередження дидактогенних захворювань для студентів-практикантів експериментальної групи:

1. Дати характеристику ефективності здоров'язберігаючої діяльності школи (за динамікою захворюваності дітей протягом навчання у початковій школі та приналежності за результатами шкільних медоглядів до тієї чи іншої групи здоров'я).

2. Зробити аналіз системи чинників впливу на стан здоров'я учнів закріпленого класу (дидактичний чинник, санітарно-гігієнічний чинник, чинник фізкультурно-оздоровчого супроводу, чинник медико-профілактичного супроводу, харчування та ін.).

3. Зробити аналіз стану здоров'я та фізичного розвитку учнів закріпленого класу (на підставі вивчення листа здоров'я, медичних карт, бесіди з медичними працівниками школи) та визначити нозологічний профіль захворюваності.

4. Скласти спільний з вчителем молодших класів план здоров'язберігаючої роботи за напрямом попередження дидактогенних захворювань та реалізувати його протягом педагогічної практики.

5. Визначити величину оздоровчого ефекту (шляхом проведення відповідних польових тестів та функціональних проб) у закріпленому класі в учнів з ослабленим станом здоров'я в кінці терміну перебування на педагогічній практиці. Підготувати відповідне повідомлення до звітної конференції.

Конкретизуємо деякі науково-дослідні завдання через наступні приклади:

1. Зробити аналіз методичної документації та виявити у дітей схильність до дидактогенних захворювань (так звана група ризику, яка потребує особливої уваги батьків, учителя фізичного виховання, учителя початкових класів, шкільного медика в плані попередження і профілактичної роботи для цих дітей. Розробити додаткову індивідуальну програму оздоровчо-тренувального супроводу, спрямованого на зниження підвищеної сензитивності органів і систем організму до певних несприятливих компонентів навчальної праці).

2. На основі вивчених медичних карт скласти нозологічний профіль захворюваності учнів закріпленого класу та зробити відповідні висновки.

3. Провести діагностику та визначити поточний (початковий для студента-

практиканта) рівень опірності організму статичного, здорового та нервово-емоційного компоненту учнів закріпленого класу.

4. Визначити за допомогою тестів та функціональних проб (які були застосовані при початковій діагностиці) кінцевий отриманий ефект від застосування комплексного оздоровчо-тренувального супроводу навчальної праці учнів закріпленого класу, проведеного студентом протягом періоду педагогічної практики.

Таким чином, педагогічна практика була спрямована на закріплення і реалізацію теоретичних знань спецкурсу, практичних умінь і навичок спецсемінару в галузі здоров'язбереження, за напрямом попередження дидактогенних порушень та захворювань у початковій школі на достатньо високому науковому рівні. Це дало можливість побачити конкретний персоніфікований результат власної здоров'язберігаючої роботи.

Програма оздоровчої роботи спрямована на попередження виникнення дидактогенних захворювань утворюють цілісну систему постійного супроводу навчального процесу, тобто, на основі сучасних наукових розробок і здобутків педагогічної валеології втілюють думку В. О. Сухомлинського про те, що режим навчального дня учня початкової школи повинен бути просякнутим заходами, спрямованими на збереження здоров'я дитини [3].

Для вирішення завдань контролюючого етапу дослідно-експериментальної роботи було проведено вивчення сформованості компонентів професійної готовності студентів до роботи з попередження дидактогенних захворювань за методикою І. Л. Штиха [5].

Отримані дані свідчать, що розподіл масиву даних за рівнем професійної готовності між досліджуваними групами в кінці експерименту кардинально змінився.

Так, показники когнітивного компоненту високого рівня в ЕГ більші, ніж у КГ у 2,9 рази. Середній рівень складає в ЕГ більше половини досліджуваних студентів – 51,6%, що підтверджується статистичним показником моди у ранжируваному ряду вибірки результатів підсумкового зрізу. У КГ мода розташована серед показників низького рівня, який сягає майже половину КГ – 46,4%.

Таким чином, викладання теоретичного блоку методики підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до роботи з попередження дидактогенних порушень та захворювань у початковій школі через концентрований вигляд спецкурсу та спецсемінару є набагато ефективнішим, ніж традиційно «розсіяний» по дисциплінам здоров'язберігаючої спрямованості. На це також вказує розподіл студентів з низьким

рівнем когнітивного компоненту, який в КГ складає 46,4% проти 5,2 у ЕГ.

Порівняльний аналіз мотиваційного компоненту показує певну перевагу ЕГ за високим рівнем його сформованості на 5,1%, середнім – на 6,3%, низьким – на 11,4%. Це означає, що в ЕГ студентів, які проявляли під час практики в роботі з дітьми недостатню відповідальність у попередженні дидактогенних захворювань, пасивність у підборі спеціалізованих вправ для здійснення оздоровчо-прикладного тренінгу в режимі навчального дня суттєво, а точніше у 2,1 рази менше, ніж у КГ. На нашу думку, це має принципово важливе позитивне значення, враховуючи загальновідому стійку тенденцію до зниження мотивації у значної кількості студентів до майбутньої учительської праці.

Пояснення виникнення даного позитива цілком можливо криється у конкретних проявах оздоровчо-тренувальних ефектів, які спостерігаються навіть після одного-двох тренінгів зорової системи, наприклад, за методикою У.Бейтса-Шичко коли гострота зору дитини (тобто, основна функція аналізатора) поліпшується в межах 0,5-2,0 тестового рядка за таблицею Орлової. Те ж саме можна сказати за корекцію нервово-емоційного стану учня чи тонус м'язової асиметрії розгиначів хребта. Така візуалізація результатів власної роботи з попередження дидактогенних захворювань не може залишити байдужими переважну більшість студентів, вона породжує відповідальне ставлення цього важливого напрямку здоров'язбереження, надихає на щоденну системну, осмислену конкретну оздоровчу роботу, дозволяє побачити та оцінити її в межах педагогічної практики студента.

Переконливою була перевага ЕГ у показниках практичного компонента, а саме: високий рівень сформованості на 26,5%, або у 2,2 рази. Це є свідченням того, що близько половини студентів ЕГ фахово здійснювали відбір та застосування найбільш ефективних методик оздоровчої роботи з попередження дидактогенних захворювань в режимі навчального дня, що забезпечувало виражений оздоровчий ефект в різних формах прикладного тренінгу.

Привертають до себе увагу показники практичного компонента в діапазоні низького рівня. У студентів ЕГ він у 12 разів менший, ніж у КГ, відповідно 3,0% проти 35,9%.

Вважаємо, що такі контрастні результати можуть бути пояснені практичною відсутністю чітких конкретних критеріїв ефективності роботи зі здоров'язбереження за існуючою спрямованістю підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. Дійсно, спортивно-масова та фізкультурно-оздоровча робота в

школі, закликаючи учителя до підвищення рухової активності учнів, не надає жодного обґрунтованого сучасними дослідженнями показника покращення стану здоров'я дітей, крім сумнівного щодо цього нормативів фізичної підготовленості, кількості проведених змагань та інших заходів.

Все це певним чином дезорієнтувало студентів КГ в плані сформованості практичного компонента, звучило їх розуміння здоров'язберігаючої діяльності на основі роботи з попередження дидактогенних захворювань до формального нормативно-облікового підходу і оцінки розвитку рухової функції дитини, без урахування ергономічних вимог до здоров'я з боку сучасного навчального процесу у початковій школі.

Отримані рівні сформованості рефлексивного компонента вказують на ефективне становлення таких рефлексивних процесів як розуміння себе та інших в самих різних ситуаціях професійної діяльності, достатньо об'єктивна оцінка себе та оточуючих, інтеграція себе та інших. Так, в ЕГ високий рівень сформованості процесів рефлексії зафіксовано у 62,1% проти 3,4% в КГ, що характеризує активне становлення процесів самопізнання студентами своїх власних психічних актів і станів у постійному критичному порівнянні власної оцінки та оцінки оточуючих його емоційних реакцій, когнітивних уявлень особистості в цілому. При цьому низький рівень сформованості рефлексивного компонента у більшій половині (56,4%) студентів КГ вказує на обмеженість розвитку цього важливого чинника тільки рівнем самоспостереження за процесом і результатами своєї здоров'язберігаючої діяльності, шаблонним виконанням своїх майбутніх професійних обов'язків у даному напрямку роботи.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Аналіз отриманих даних дозволяє стверджувати наступне. Здоров'язберігаюча діяльність у початкових класах шкіл сприяння здоров'ю поступово набирає обрисів оздоровчо-прикладного тренінгу, який супроводжує навчальний процес на основі сучасних досягнень сучасної валеології. Знайти і реалізувати себе як організатора та одного з керівників здоров'язбереження за новим напрямом роботи попередження дидактогенних у початкових класах таких шкіл учитель фізичного виховання поки що неспроможний.

Встановлено, що для ефективного формування професійної готовності майбутніх учителів фізичного виховання до оздоровчої роботи з попередження дидактогенних захворювань учнів початкової школи слід

використовувати трьохкомпоненту модель цілісного педагогічного впливу.

Проходження педагогічної практики, в процесі якої активно застосовуються знання, уміння, навички, набуті в ході першого-другого етапів, для організації та проведення оздоровчо-прикладного супроводу навчальних навантажень у початковій школі з наступним вивченням отриманого оздоровчого ефекту у попередженні дидактогенних захворювань.

Нехтування ідеями В. О. Сухомлинського щодо здоров'язбережувальної компетентності учителя початкових класів призводить до подальшого становлення здоров'язатратної моделі шкільної освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці оновленого змісту і спрямованості підготовки майбутнього учителя фізичної культури до здоров'язбережувальної роботи з учнями початкової школи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок. – [2-ге видання перероб. та доп.]. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 428 с.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. Дичківська. – К.: Академвидавництво, 2004. – 352 с.
3. Кремень В. Г. Стратегічні напрями модернізації освіти і науки України / В. Г. Кремень // Освіта України. – 2004. – №41. – С. 4–5.
4. Сухомлинський В. О. Павлышская средняя школа: обобщение опыта учеб.-воспитат. работы в сел. сред. школе / В. О. Сухомлинский. – М.: Просвещение, 1979. – 396 с.
5. Штых И. Л. Подготовка студентов к применению инновационных технологий учения (общепедагогический аспект): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / И. Л. Штых. – М.: РГБ, 1998. – 171 с.

REFERENCES

1. Vilchkovskyi, E. S. (2005). *Teoriya i metodyka fizychnogo vykhovannya ditey doshkilnogo viku*. [Theory and methodology of physical education of preschool children]. Sumy.
2. Dychkivska, I. (2004). *Innovatsiyni pedagogichni tekhnologiyi*. [Innovative Pedagogical Technologies]. Kyiv: Akademvydavnytstvo.
3. Kremen, V. G. (2004). *Strategichni napriamky modernizatsiyi osvity i nauky Ukrainy*. [Strategic Directions of Modernization of Education and Science of Ukraine]. Osvita Ukrainy.
4. Sukhomlynskyi, V. O. (1979). *Pavlyshskaya sredniaya shkola: obobshcheniye opyta uchebno-vospitatelnoy raboty v selskoy sredney shkole*. [Pavlysh secondary school: generalization of academic and educational experience in the village secondary school]. Moscow. Prosvescheniye.
5. Shtykh, I. L. (1998). *Podgotovka studentov k primeneniyu innovatsionnykh tekhnologiy ucheniya (obshepedagogicheskiy aspekt)*. [Student training on

application of innovative teaching technologies (general pedagogical aspect)]. Moscow: RGB.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПАНЧЕНКО Галина Іванівна – викладач кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх учителів фізичного виховання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PANCHENKO Galyna Ivanivna – Teacher of the Department of Theory and Methodology of Olympic and Professional Sport of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: training of future teachers of physical education.

*Дата надходження рукопису 17. 08. 2018 р.
Рецензент – д.п.н., професор М. В. Анісімов*

УДК 371.21+371.315.5

НІКІТИНА Олена Олександрівна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail:hele-nikitin@ukr.net

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЯКІСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У початковій школі розвивальна функція навчання, самостійність і нестандартність думки учня набувають пріоритетного значення. Основними векторами реформування загальної середньої освіти сьогодні виступають збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, реалізація особистісного підходу, розвиток здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища. Все це має сприяти вияву творчості та ініціативності школярів. У Концепції Нової української школи збережена вимога до формування в учнів не лише ґрунтовних знань, а й прийомів творчої пізнавальної та практичної діяльності, розвиток творчих здібностей, підготовка до активної практичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «творча особистість» у філософській, педагогічній та психологічній літературі розкривається дослідниками В. І. Андреєвим, Д. Б. Богоявленською, Р. М. Грабовською, Н. В. Кичук, Н. В. Кузьміною, С. О. Сисоевою та ін. У дослідженнях вітчизняних науковців (А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинський, Т. В. Кудрявцев, С. Е. Матушкін, Е. А. Милерян, Т. С. Михальчик та ін.) також розглядається проблема формування творчих здібностей школярів. Проблемі розвитку критичного мислення присвячено праці В. Джеймса, Дж. Дьюї, М. Ліпмана, Р. Пауля, А. І. Липкіної, Л. А. Рибак, В. М. Сінельнікова, О. В. Белкіної-Ковальчук, С. О. Терно та ін.

Мета статті полягає у розкритті значення розвитку критичного мислення для забезпечення якісної початкової освіти в

умовах реформування Нової української школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі поняття «творча діяльність молодших школярів» розуміється як продуктивна форма діяльності учнів, спрямована на оволодіння творчим досвідом пізнання з метою створення, перетворення, використання об'єктів матеріальної і духовної культури в процесі власної навчальної діяльності у співпраці з учителем. На думку психолога Богоявленської Д. Б., в початковій школі слід говорити не про розвиток творчих здібностей дітей, а про формування творчої особистості. Саме творчість покликана оживити навчально-пізнавальний процес, активізувати пізнавальну діяльність і формувати індивідуальність дитини. Під творчими можливостями учня розуміють відносно самостійну, динамічну систему творчих якостей особистості, які пов'язані з інтелектом, умовами розвитку. Ці якості формуються, розвиваються та виявляються у творчій діяльності особистості та її взаємодії з довкіллям [7, с. 54–56].

Під поняттям «дитяча творчість», В. О. Сухомлинський розумів створення школярем суб'єктивно нового у зовнішньому світі і виявлення нового у собі. Педагогом створено авторську систему формування творчої особистості молодшого школяра, в основі якої лежить думка по те, що кожна дитина може стати неповторним творцем матеріальних і духовних цінностей. У своїх працях він неодноразово наголошував на необхідності збереження сприятливого емоційного піднесення дитячої душі, розвитку творчих здібностей, а також виховуванню